

Polskie stacje radiowe w Wielkiej Brytanii w latach 2003–2016

Wstęp do badań

Jolanta Chwastyk-Kowalczyk

Zanim pojawiły się profesjonalne polskie radiostacje nadające w cyfrowym systemie DAB lub w sieci internetowej (streaming), w polskiej prasie na terenie Zjednoczonego Królestwa w XXI wieku ukazywały się ogłoszenia zwiastujące koniec analogowego radia w tym kraju przed 2015 rokiem¹. Przedtem edytowano godzinne polskojęzyczne programy, jak na przykład pojawiające się raz w tygodniu w BBC Radio Coventry w regionie Midlands (1990–2012). Powstaniu polonijnych rozgłośni sprzyjał napływ na Wyspy Brytyjskie polskich dziennikarzy radiowych, prezenterów, informatyków oraz narastające potrzeby polskiej społeczności komunikowania się wewnątrz diaspory. W chwili obecnej działa ich kilka. Ich opis, przygotowany według schematu opracowanego przez Harolda Laswella, pozwala odpowiedzieć na pytania: kto nadaje?, co nadaje?, za pomocą jakiego kanału?, z jakim skutkiem? Niektóre z nich zostały scharakteryzowane przez Adama Romejkę i Iwonę Leonowicz-Bukałę², przy czym należy wspomnieć, że do tej pory nikt nie przeprowadził kompleksowych badań audyto-

rium poakcesyjnych polskich rozgłośni radiowych w Wielkiej Brytanii, więc trudno określić rzeczywisty zasięg ich oddziaływania. W latach 2009–2016 autorka przeprowadziła rozmowy sondażowe z Polakami mieszkającymi w Londynie, Birmingham i Glasgow. Była to wybrana grupa 800 osób, które uczestniczyły w konferencjach naukowych i wykładach Polskiego Uniwersytetu na Obczyźnie oraz w imprezach literackich zorganizowanych przez Związek Pisarzy Polskich na Obczyźnie. Specyfiką polskich rozgłośni jest fakt, że społecznie tworzą je profesjonalni dziennikarze radiowi, często z dużym doświadczeniem zdobytym w kraju, dla których ta praca nie jest źródłem utrzymania na emigracji. Nie ma bowiem mowy o etatach, ponieważ stacje najczęściej są utrzymywane przez członków redakcji, którzy z różnym skutkiem szukają reklamodawców i sponsorów. Natomiast rozgłoszenie katolicką w Londynie utrzymuje proboszcz – ksiądz dr hab. Władysław Wyszowadzki. Zatem mamy do czynienia z formą autopromocji (muzycy, dziennikarze, DJ'e), hobby, pasji, z nadziejami, że to ulegnie zmia-

¹ Przykładowo: *Bliski koniec FM*, „Nowy Czas” 2008, nr 25 (90), s. 22.

² A. Romejko, *Polacy w Wielkiej Brytanii: Interpretacja mimetyczna*, Tuchów 2015, s. 290; I. Leonowicz-Bukała, *Polskie media w Wielkiej Brytanii na początku XXI wieku*, Warszawa–Rzeszów 2015, ss. 193–198; 210–213; 369–377; też, *Media polskojęzyczne w Wielkiej Brytanii. Zarys problematyki*, „Kwartalnik Internetowy. Komunikacja Społeczna” 2012, nr 2, s. 55–57.

nie, że zaczną na siebie zarabiać. Jednak potrzeba zaistnienia w kulturze na obczyźnie powoduje, że redakcje są miejscem, gdzie spotykają się ludzie, którzy dołączają do kręgu optymistów i pozytywistów działających społecznie dla dobra wspólnoty polskiej. Nowi współpracownicy kierują się natomiast możliwością zdobycia doświadczenia.

Radio HeyNow

Przyjęcie Polski w poczet członków Unii Europejskiej w maju 2004 r. świętowała z rodakami redakcja pierwszego w Wielkiej Brytanii polskojęzycznego radia internetowego Radio HeyNow (<http://www.radioheynow.com>)³, nadającego od Sylwestra 2003 r. w Londynie w formie podcastów (internetowa publikacja w postaci odcinków). Jego założycielami oraz właścicielami są mgr inż. Krzysztof Ruszczyński, informatyk, absolwent Politechniki Warszawskiej, biznesmen, od marca 2006 do 2009 r. prezes Stowarzyszenia Techników Polskich w Wielkiej Brytanii⁴, oraz Ewa Kamińska⁵. Stacji można słuchać w internecie pod adresem www.radioheynow.com, ale właściciele podejmują starania o możliwość nadawania na falach radiowych i przez satelitę. Zamierzają być także dystrybutorami odbiorników radia internetowego – Infusion, które cieszy się zainteresowaniem⁶.

Radio HeyNow powstało, „żeby zwiększyć oddziaływanie polskiej społeczności na angielskie środowiska i dać szansę Polakom zamieszkałym lub urodzonym w Zjednoczonym

Królestwie do wylansowania swoich talentów i promowania polskiej kultury”⁷. Prezesem Radia HeyNow jest Kris Ruszczyński, jego zastępcą Ewa Kamińska, dyrektorem programowym Marek Malach, redaktorem naczelnym Tomasz Noskiewicz. Zespół prezenterów tworzą: Jakub Kozicki (informatyk radiowy), Hanna Haczyk, Jarosław Ralski, ks. Karol Rogasik, Milena Dudek⁸. Rozgłosi przyświeca hasło „Radio HeyNow. Twoje radio na dobry dzień”⁹. Radio jest całodobową stacją informacyjno-muzyczną z 20-osobowym zespołem redakcyjnym. Pozyskano do współpracy wielu wolontariuszy, reporterów-korespondentów, którzy z różnych kontynentów nadają na żywo swoje wiadomości. Audycje są adresowane do słuchaczy w Wielkiej Brytanii i na całym świecie. Z czasem wprowadzono także programy w języku angielskim, przykładowo Glasgow Voice.

W godzinach od 9.00 do 24.00 są emitowane programy na żywo: serwis wiadomości z Londynu, Polski i świata (*Informacki*), przegląd prasy brytyjskiej, aktualności biznesowe, zawodowe, wywiady w VIP-ami, publicystyka, wiadomości sportowe, reportaże, programy młodzieżowe i muzyczne (np. *Muzyczne dary*, *Koncertownia*, *Niezły kanał*, *Kałamarz*)¹⁰. W poniedziałki redakcja skupia się przede wszystkim na edukacji i zatrudnieniu, a do audycji są zapraszani goście ze świata techniki, nauki i biznesu¹¹.

Chcąc pozyskać nowych pasjonatów do społecznej pracy zespołu redakcyjnego, właścici-

³ 75 lat Stowarzyszenia Techników Polskich w Wielkiej Brytanii, Londyn 2015, s. 30.

⁴ STP w Wielkiej Brytanii – kolejny rok renesansu Techników, „Technika i Nauka” [Londyn] 2005/2007, nr 73, s. 186.

⁵ https://pl-pl.facebook.com/Radio-HeyNow-101837369865116/info?tab=page_info [dostęp: 03.05.2016].

⁶ <http://www.radioheynow.com/oradiu.html> [dostęp: 07.04.2016]; https://pl-pl.facebook.com/Radio-HeyNow-101837369865116/info?tab=page_owners [dostęp: 03.05.2016].

⁷ https://pl-pl.facebook.com/Radio-HeyNow-101837369865116/info?tab=page_info [dostęp: 03.05.2016].

⁸ https://pl-pl.facebook.com/Radio-HeyNow-101837369865116/info?tab=page_owners [dostęp: 03.05.2016].

⁹ <http://www.radioheynow.com/oradiu.html> [dostęp: 07.04.2016].

¹⁰ <http://www.radioheynow.com/ramowka.html> [dostęp: 07.04.2016].

¹¹ https://pl-pl.facebook.com/Radio-HeyNow-101837369865116/info?tab=page_info [dostęp: 03.05.2016].

ciel zapewnia, że „mikrofon [stacji – JCK] jest dla wszystkich; odkrywamy i lansujemy talenty. (...) Jesteśmy pomostem łączącym wiedzę, doświadczenie, poglądy i kulturę kolejnych pokoleń polskiej emigracji w Wielkiej Brytanii i nowych obywateli Unii Europejskiej”¹². Jednak to muzyka jest najistotniejszym elementem programowym. Audycje muzyczne prezentują jej najrozmaitsze gatunki. Rozgłośnia obejmuje czasami patronatem medialnym wyróżniających się młodych artystów, jak np. w 2014 r. Michała Bartoszuca, Bartosza Staszczyna, Aleksandra Lipczaka¹³. Listę przebojów oraz inne audycje radia HeyNow prowadzi Marek Malach.

Oficjalna strona internetowa stacji podaje, że słuchalność Radia wynosi około 1500 osób dziennie, z czego 60% stanowią odbiorcy z Wielkiej Brytanii, 30% – z Polski, a pozostałe 10% – z pozostałych stron świata (w tym z USA, Japonii, Brazylii); około 2000 osób dziennie odwiedza stronę internetową¹⁴. Stacja jest obecna w następujących mediach społecznościowych: na Facebooku, YouTube, Google+ i Tweeterze. Dostęp do Radia na smartfonie można uzyskać przez Google Play i App Store. Redakcja współpracuje z brytyjskim radiem BBC1. Radio jest interaktywne, a jego strona internetowa ma przejrzysty interfejs odsyłający do takich hiperłączy jak: O radiu, Home, Ramówka, Lista przebojów, Gwiazdozbiór RHN, Reklama, Ekipa (strona w budowie), Współpraca (strona w budowie).

Anglo-Polish Radio

Nadaje w Londynie od 18 maja 2006 r. w formie podkastów mających linki do poszczególnych audycji Anglo-Polish Radio, znane jako

Radio Orła lub Orla.fm (www.orla.fm). To internetowe dwujęzyczne polsko-angielskie radio jest skierowane do „społeczności w Wielkiej Brytanii i Irlandii”¹⁵, a po części – do anglojęzycznych odbiorców. Założył je były dziennikarz Reutersa, urodzony w Wielkiej Brytanii Polak – George Matlock. Emisję zapoczątkowano w dniu urodzin papieża Jana Pawła II, który uznano za znaczące wydarzenie z historii Polski. Pierwsze studio miało siedzibę w Haven Green, tuż przy stacji kolejowej Ealing-Broad, w tym samym budynku co redakcja bezpłatnego tygodnika „Goniec Polski”, z którą stacja współpracowała, aż do nieudanej próby uruchomienia przez niego własnej radiostacji¹⁶. Od stycznia 2010 r. właściciel Radia Orła przeniósł studio na Ealing Hammersmith i West London College, gdzie uczniowie w wieku 16–18 lat zdobywają wiedzę w zakresie mediów – *radio-reportingu* i *production work*.

Pierwsze urodziny Radia Orła w 2007 r. nie uszły uwadze redakcji londyńskiego tygodnika „Nowy Czas”. Przypomniano, że początkowy etap działalności rozgłośni zakończył się zapowiedzią planów wejścia na fale tradycyjnego eteru oraz zmianami w ramówce, które weszły w życie 21 maja¹⁷. Nowym programem były informacje – *New-stream*, prowadzone od 6.30 do 9.00 przez Karola Borkowskiego i Justynę Huczko. Później, aż do 13.00 grał Batima – etatowy DJ Radia Orła. Muzyczne stery stacji przejął od niego Alex Sławiński. Rocznicowy wieczór odbył się w Jazz Cafe w POSK-u w Londynie. Atrakcje odzwierciedlały muzyczne zróżnicowanie stacji, w której można było posłuchać zarówno muzyki klubowej, przebojów pop czy rocka, ale również jazzu – w niedzielnej audycji

¹² <http://www.radioheynew.com/oradiu.html> [dostęp: 07.04.2016].

¹³ https://pl-pl.facebook.com/Radio-HeyNow-101837369865116/info?tab=page_owners [dostęp: 03.05.2016].

¹⁴ <http://www.radioheynew.com/oradiu.html> [dostęp: 03.05.2016].

¹⁵ Streema.com/radios/ORLA_fm [dostęp: 05.05.2016].

¹⁶ <http://www.orla.fm> [dostęp: 05.05.2016].

¹⁷ G. Ciepiał, *Urodziny Radia Orła*, „Nowy Czas” 2007, nr 21 (33), s. 5.

Jacka Peszko. Uroczystość zainauguował koncert pianisty Janusza Kohuta, który zagrał własne kompozycje. Później akompaniował wokalistce jazzowej Dominice Zachman. Kolejnym punktem programu był koncert rockowego zespołu o międzynarodowym składzie Noises in My Head. Całość dopełniły przeboje muzyki pop, które puszczał DJ Batima.

W piątą rocznicę powstania rozgłośni w 2011 r. jej działalność również została odnotowana przez ten periodyk. Redakcja doceniła fakt utrzymania się przez tak długi okres na rynku i pozyskania stałych słuchaczy¹⁸. Za największe atuty radia uznano umiejętność zainteresowania słuchaczy wieloma wydarzeniami, spotkaniami i wywiadami z ludźmi świata kultury, polityki, życia społecznego, rozmowami z odbiorcami oraz wyjątkowym formatem muzycznym – pop, rock, jazz, chillout. Wyrażono opinię, że radio jest magnesem przyciągającym profesjonalistów, pasjonatów, artystów, a przede wszystkim słuchaczy. Podkreślono, że kwestią priorytetową w konstruowaniu programu jest zaangażowanie w sprawy polskiej społeczności w Wielkiej Brytanii. Redakcja Orla fm porusza kwestie ważne dla Polaków na Wyspach, ponad podziałami politycznymi i społecznymi. Istotne są starania rozgłośni, by zachować równowagę pomiędzy częścią informacyjną a rozrywkową. Właściciel i dyrektor rozgłośni George Matlock przyznał, że „poznał wielu ludzi, którzy mają polskie korzenie czy interesują się Polską, ale niestety, ich znajomość polskiego sprowadza się do kilku słów. To jedna z przyczyn, dla których warto mówić o sprawach polskich po angielsku”¹⁹. Poza tym takie działanie ma na celu promowanie polskiej kultury wśród Brytyjczyków.

Matlock i właściciele „Nowego Czasu” – Grzegorz Małkiewicz wraz z żoną Teresą Ba-

zarnik nawiązali w 2011 r. stałą współpracę marketingową i merytoryczną²⁰. Ustalono, że będzie ona polegać na stałej wymianie materiałów i wzajemnej promocji, by stanowić skuteczną przeciwwagę dla tygodnika „Cooltura” i radia PRL mających tego samego wydawcę, co się wiązało z obopólną promocją. Jednak, według opinii Bazarnik, „Był to już łabędzi śpiew i współpraca niewiele nam dała. Jedynie spadło na nas dużo krytyki ze strony naszych współpracowników, którzy uważali, że internetowe radio, które głównie nadaje muzykę, a program na żywo ma jedynie raz na tydzień, nie może być równoprawnym partnerem miesięcznika, który ukazuje się w druku i ma ustabilizowaną renomę. Kiedy okazało się, że radio w żaden sposób nie rozwija się – współpracę zakończyliśmy”²¹.

Dążąc do poszerzenia kręgu odbiorców w styczniu 2012 r. stacja uruchomiła aplikację na iPhone'a, a w październiku 2013 – aplikację na Androida, na smartfony i tablety. Strona główna, którą otwiera hasło „Nadajemy z klasą”, jest prowadzona w języku angielskim. Odsyła do następujących podstron: Home, Orla.fm Now, Orla.fm Classic, About Us, Listening Guide, Copmetitions, Contactus.

Kierując się oczekiwaniami słuchaczy, radio nadaje przede wszystkim muzykę brytyjską, czasami emituje polską. Zdarza się, że polscy słuchacze mogą zapoznać się z nowościami muzycznymi, które nie są jeszcze znane w kraju. Prezenterzy systemem rotacyjnym zapoznają słuchaczy z utworami i przebojami muzycznymi obecnymi na światowych listach przebojów ostatnich 50 lat, nie stronią od muzyki alternatywnej, chillout. Konkurencja, dostarczając muzykę na żądanie, np. Spotify, YouTube, wymusiła na Orla.fm zmianę strategii od 2014 r.

¹⁸ *Orla fm: Za nami pięć lat!* „Nowy Czas” 2011, nr 9, s. 7.

¹⁹ Tamże.

²⁰ E-mail T. Bazarnik do autorki z dn. 30.05.2016.

²¹ E-mail T. Bazarnik do autorki z dn. 11.06.2016.

polegającą na rezygnacji z nadawania strumienia „na żywo”, a emisji uaktualnionych audycji wyłącznie w trybie „na żądanie”²², które są dostępne także na portalu Nadaje.com²³.

Stacja od września 2007 r. współpracowała z HAYESY FM 91,8 w Zachodnim Londynie. Orla.fm dostarczała do 2014 r. anglojęzyczne audycje kulturalne *London Bridge*, prowadzone przez prezenterów Georga Matlocka i Artura Skupińskiego. Z czasem wsparł ich Briton Kingsley, który dzielił się na antenie swoimi spostrzeżeniami o Polakach na Wyspach Brytyjskich. Podkasty tych audycji są dostępne na żądanie²⁴.

Ważnym wydarzeniem w funkcjonowaniu Radia Orla było uruchomienie w 2008 r. Mirror Studio na wystawie „Positively Poland w Kensington Olympia” w Londynie. Z tego prowizorycznego studia, połączonego ze stacją macierzystą, nadawano przez trzy dni na żywo różne audycje. Wyemitowano między innymi koncert znanego polskiego gitarzysty jazzowego Jarosława Śmietany. Ostatniego dnia transmisji z tej imprezy kulturalnej, przypadającego 18 maja 2008, przebrany za polskiego ułana dziennikarz pokroił uroczystie tort i tak, wspólnie z odwiedzającymi wystawę, uczczono drugą rocznicę istnienia stacji. Piątą rocznicę radio świętowało na oficjalnym przyjęciu w Ambasadzie Polskiej w Londynie 29 listopada 2010, podczas którego rozdano gościom limitowaną edycję pamiątkowej płyty CD, na której nagrano najważniejsze wywiady przeprowadzone przez redaktorów

Radia Orla, wycinek pierwszej audycji nadanej o godz. 18.00 dnia 18 maja 2006 r. W trakcie spotkania nagrano audycję z panelem dyskusyjnym prowadzonym przez Matlocka dla edycji *London Bridge*²⁵, które zadedykowano pamięci zmarłej w tym czasie Ireny Anders (29.11.2010).

Stałym elementem stacji są wywiady z ważnymi przedstawicielami świata polityki, kultury – artystami, aktorami, producentami, DJ-ami, nauki, sportu. Orla.fm przeprowadziła wywiady z polskimi prezydentami: Aleksandrem Kwaśniewskim, Lechem Kaczyńskim i Bronisławem Komorowskim. Z Lechem Wałęsą rozmowa nie doszła do skutku „ze względu na problemy techniczne”, ponieważ prezydent przebywał poza Londynem i nie można było nawiązać z nim połączenia.

Redakcja angażuje się w różne przedsięwzięcia. Przykładowo, współfinansowała czteroczęściową edycję dwujęzycznej polsko-angielskiej biografii księcia kompozytora Michała Kleofasa Ogińskiego, uznawanego za twórcę melodii polskiego hymnu narodowego, napisaną przez jego potomka Iwo Żaluskiego²⁶. Innym znaczącym przedsięwzięciem kulturalnym była produkcja i emisja programu związanego z ostatnim pobytom Fryderyka Chopina w Wielkiej Brytanii jesienią 1848 r., dokąd przybył po wybuchu rewolucji w Paryżu. Przypomniano w niej także ostatni publiczny koncert, jaki dał kompozytor w Londynie w Sali Guildhall 16 listopada 1848 r.²⁷.

²² Radio Orla.fm radio.nadaje.com./pl/stations/radio-stations/station/1273 [dostęp: 12.05.2016].

²³ Radio.nadaje.com/pl/how-to-listen [dostęp: 12.05.2016]; słuchanie w przeglądarce internetowej (Firefox, Chrome są kompatybilne z systemami Windows i Linux) w portalu Nadaje.com jest możliwe tylko dla strumienia MP3 oraz OGG. Dla pozostałych kodeków (sposób skompresowania danych), czyli WMA (Windows Media Audio) oraz AAC+ (HEAAC), nie ma możliwości odtwarzania stacji na stronie Nadaje.com i należy użyć do tego zewnętrzny player, czyli dowolny odtwarzacz zainstalowany na posiadanym systemie operacyjnym.

²⁴ www.podcasts.com/orla.fm-anglo-polish-polskie-radio-w-londynie [dostęp: 12.05.2013].

²⁵ www.londyn.msz.gov.pl/pl/ambasada/eventy [dostęp: 02.12.2010].

²⁶ Chodzi o publikację Iwo Żaluskiego pt. *The Ogiński gene. The history of a musical dynasty*, London 2009. Wcześniej ukazała się biografia Ogińskiego, autorstwa starszego brata Iwo – Andrzeja Żaluskiego, pt. *Michał Kleofas Ogiński. Życie i twórczość*, wydana przez Polską Fundację Kulturalną w Londynie w 2003 r.

²⁷ Potwierdzenie daty koncertu i miejsca zob. Iwo Żaluski, Pamela Żaluski, *Chopin's Poland*, London 1996, s. 176.

Stację Radio Orła honorowym patronatem objęła po katastrofie smoleńskiej Karolina Kaczorowska, wdowa po ostatnim polskim prezydencie na uchodźstwie Ryszardzie Kaczorowskim. Należy również dodać, że od marca 2007 r. stacja jest głównym patronem medialnym Polish Jazz Caffé w POSK-u w Londynie.

PRL24 – Polskie Radio Londyn

Redakcja podała, że potencjalny dobowy poziom słuchalności wynosi 350 000 osób²⁸, co oznacza najliczniejsze grono polskich odbiorców, oraz że zajmuje trzecie miejsce w rankingu portalu interia.pl pod względem liczby słuchaczy oraz w kategorii „najczęściej słuchane radio”²⁹. Jest to polskojęzyczna stacja radiowa, która zaistniała w eterze 13 grudnia 2006 r. o godzinie 9 rano³⁰. Początkowo nadawała jako stacja internetowa. Po kilku miesiącach otrzymała koncesję i od listopada 2007 r. funkcjonuje także w cyfrowym naziemnym systemie radiowym DAB³¹, co umożliwiło jej poszerzenie zasięgu. Nowa technologia pozwoliła na uzyskanie lepszej jakości dźwięku – bez szumu i zakłóceń, większy wybór kanałów i szerszą ofertę programową. A ponadto łatwiejszą obsługę ograniczającą się do jednego przycisku, co pozwala na zaprogramowanie odsłuchu lub nagrania audycji kilka dni przed ich

emisją, a także dodatkowe rozwiązania w postaci przesyłania tekstów, obrazów, nawigacji, pokazów slajdów³². Na potrzeby naziemnego radia cyfrowego na mocy specjalnego porozumienia Wiesbaden z 1995 r. oraz późniejszych ustaleń różnych krajów przeznaczono w Europie częstotliwości z zakresu 174–230 MHz³³. Polskie Radio Londyn nadaje na kanale o częstotliwości 11B (218,64 MHz), w formacie Adult CHR. Stacja jest dostępna na polskiej platformie N w ofercie n.Radia³⁴, a także w stacjach regionalnych³⁵. Dnia 7 lipca 2008 r. dyrektor radia PRL24 Artur Kieruzal poinformował słuchaczy, że szukając innych dróg dystrybucji, stacja zaczęła nadawać na nowej platformie BSkyB³⁶. Słuchanie Polskiego Radia Londyn jest możliwe wszędzie, jeśli odbiorca posiada iPhone'a, iPada i łączy internetowe – wystarczy ściągnąć na smartfona darmową aplikację z iTunes, Google Play, bądź Windows Store³⁷. Radio jest interaktywne, bezpośrednio z aplikacji słuchacze mogą wysyłać do redakcji swoje opinie na temat audycji. Strona internetowa stacji prl24.co.uk ma przyjazny interfejs odsyłający do takich hiperłączy jak Lista Top 20, O nas, Reklama, Redakcja, Ogłoszenia, Maximus Media.

Pierwsze studio zostało usytuowane w dzielnicy Fulham. Sygnał był odbierany w rejonie

²⁸ http://www.prl24.net/o_stacji.php [dostęp: 12.03.2016]; nie potwierdzają tego badania własne autorki przeprowadzone w Wielkiej Brytanii w latach 2009–2016.

²⁹ http://www.prl24.net/o_stacji.php [dostęp: 12.03.2016].

³⁰ <http://mediafm.net/art/3081/ruszyo-prl24-polskie-radio-londyn.html> [dostęp: 12.03.2016].

³¹ DAB – Digital Audio Broadcasting – europejski standard radiofonii cyfrowej, pozwalający nadawać naziemne programy w formie cyfrowej, używany w 21 krajach, głównie w Europie, za: <https://web.archive.org/web/20131229150547/http://www.worlddab.org/> [dostęp: 12.03.2016]; <https://web.archive.org/web/20131226124101/http://www.worlddab.org/country-information> [dostęp: 12.03.2016].

³² <http://www.polskieradio.pl/240,Cyfrowe-radio-DAB> [dostęp: 12.03.2016].

³³ http://web.archive.org/web/20150303095145/https://tech.ebu.ch/docs/factsheets/ebu_tech_fs_band_III_use.pdf [dostęp: 12.03.2016].

³⁴ <http://www.press.pl/newsy/radio/pokaz/15360,Radio-PRL-24-zaczelo-nadawac-na-platformie-BSkyB> [dostęp: 12.03.2016].

³⁵ <http://prl24.co.uk/> [dostęp: 13.03.2016].

³⁶ <http://www.press.pl/newsy/radio/pokaz/15360,Radio-PRL-24-zaczelo-nadawac-na-platformie-BSkyB> [dostęp: 12.03.2016].

³⁷ <https://itunes.apple.com/gb/app/prl24.net/id503082865?mt=8> [dostęp: 13.03.2016].

Greater London, a emisja dostępna w sieci pod adresem www.prl24.net. Polskie Radio Londyn wchodzi w skład grupy medialnej 4YOUK, która edytuje, m.in. bezpłatny tygodnik „Cooltura”. Właścicielem spółki jest podmiot gospodarczy kryjący się pod nazwą Sara-Int. Ltd. Twórcy rozgłośni zadeklarowali, że „stawiają na muzykę i rozrywkę, a informacje będą podawane słuchaczom co godzinę od 9.00 do 24.00”³⁸. Poza tym założyciele stacji obiecywali rzetelną informację bez cenzury i zapewniali, że są „politycznie niepoprawni, nie boją się oceniać i krytykować. Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji może nas tylko słuchać”.

Redakcja próbuje zachęcić słuchaczy do stałego odbioru audycji, m.in. przez organizowanie różnych przedsięwzięć. Przykładowo, wspólnie z portalem Elondyn.co.uk ogłoszono we wrześniu 2009 r. konkurs „Mam talent”³⁹. Jego celem było wyłonienie uzdolnionego polskiego emigranta żyjącego w Wielkiej Brytanii. W konkursie nie było żadnych ograniczeń wiekowych, poziomu wykształcenia czy czasu przebywania na terenie Zjednoczonego Królestwa. Filmy wideo z prezentacjami swoich uzdolnień uczestnicy mieli wysłać na stronę konkursu Emigrancimajatalent.co.uk, a internauci od 12 października do 2 listopada 2009 r. głosowali na wybrane prezentacje. Pięciu najlepszych nominowanych uczestników miało 7 listopada 2009 r. przedstawić swoje filmy przed koncertem zespołu Feel w Londynie. Na zwycięzców czekały nagrody w postaci czterech tysięcy funtów (1. miejsce), telewizora marki Sony Bravia (2. miejsce), laptopa (3. miejsce).

Radio było jedynym polskim medium, które na żywo relacjonowało galę Brit Awards 2009

z Earl’s Court⁴⁰. Prowadzi także stałe sondy wśród słuchaczy – przykładowo zadano pytanie „na koncert którego artysty chciałbyś się wybrać w Londynie?”, podając do wyboru Kayah, Sylwię Grzeszczak, Marylę Rodowicz, Mezzo, Afromental⁴¹.

Obecnie (2016) redakcja PRL24 wynajmuje pomieszczenia w biurowcu, w dzielnicy Hammersmith pod adresem Odean Parade 480 London Rd. Isleworth TW7 4RL. Stacją nadal kieruje Artur Kieruzal (dawny pracownik stacji ESKA), który o 10.30 prowadzi także program *Misja Specjalna*. Funkcję dyrektora muzycznego pełni Grzegorz Albrycht. „Szuka nowości i odgrzebuje fajne starocie, aby muzyka w radiu radośnie zaskakiwała. W Polskim Radiu Londyn nadzoruje *London Top20*, *Phytotekę* i *Wyspę Życzeń*”⁴². Za redakcję newsroomu odpowiadają dziennikarze prasowi, radiowi i telewizyjni Marcin Urban oraz Joanna Figlak. Stałymi współpracownikami, poza już wymienionymi, są rozpoznawalni w Wielkiej Brytanii dziennikarze Beata Tomczyk (prowadzi audycję *Hyde Park*) i Jacek Trynkiewicz (DJ, w radiu PRL odpowiada za *Poranną Zmianę* i *FaceMusic* – od poniedziałku do piątku od 9.30). Większość z tych dziennikarzy zdobywała radiowe doświadczenie w Polskim Radiu, RMF FM, Radiu Zet, ESKA i WAWA. Do 2016 r. współpracowali ze stacjami radiowymi, a także telewizyjnymi (TVN24 oraz brytyjską BBC).

W audycji *Niedzielny Poranek* o 6 rano budzi słuchaczy Allan Cybulski, który zaprasza także na sobotnie poranki. Czasami zaglądamy do *Misji Specjalnej* czy do *Hyde Parku*, ale zawsze w soboty i niedzielę, jest prezenter DJ Tomasz Grotkowski. „W czwartki od 21.00 nuci

³⁸ <http://mediafm.net/art/3081/ruszyo-prl24-polskie-radio-londyn.html> [dostęp: 12.03.2016].

³⁹ <http://www.press.pl/newsy/radio/pokaz/19997,Polskie-Radio-Londyn-robi-wlasna-wersje-%E2%80%9DMam-talent-%E2%80%9D> [dostęp: 12.03.2016].

⁴⁰ http://www.prl24.net/o_stacji.php [dostęp: 13.03.2016].

⁴¹ http://www.prl24.net/o_stacji.php [dostęp: 13.03.2016].

⁴² prl24.co.uk/redakcja.html [dostęp: 18.03.2016].

w rytmie *MtR*, czyli *Mind The Rap*” DJ Piotr Dobroniak⁴³. W każdy piątek autorskie sety w Polskim Radiu Londyn prezentuje przedstawiciel wrocławskiej sceny klubowej, prezenter radiowy i producent, rezydent wrocławskiego klubu Grey, uczestnik wielu festiwali w Polsce – DJ D’Vision w audycji DJ D’Vision in the Mix. Z kolei Łukasz Pawnuł, występujący na antenie pod pseudonimem DJ Soundspace, rezydent wrocławskiego klubu KonQrencja oraz oleśnickiego klubu Piwnica preferuje muzykę typu house i jej odmiany⁴⁴. Ten typ muzyki starannie wyselekcjonowanej, jak również deep, soulful, funk, nudisco, tech house w czasie swoich mixów na antenie PRL24 przedstawia DJ Qest, w kraju związany z siecią klubów BEST w Wielkopolsce.

Dla PRL24 serwisy informacyjne z Polski przygotowuje Radio Zet. Stałe godziny emisji mają następujące programy: *Dzień Dobry Londyn*, *Misja Specjalna*, *Hyde Park*, *London Top20*, *Wyspa Życzeń*. Redakcja współpracuje z największymi wytwórniami Muzycznymi w Wielkiej Brytanii i w Polsce – Universal Music, Sony BMG, EMI, Columbia, Records Islands, Virgin, Werner Music, Dream Music, My Music, Lemon Records, Sonic Records, Mystic Music.

Katolickie Radio Londyn

Na terenie Wielkiej Brytanii Polacy mają także swoją rozgłośnię wyznaniową. Jest nią Katolickie Radio Londyn (info@krlradio.com). Pomysł utworzenia katolickiej rozgłośni internetowej skierowanej do Polonii w UK zrodził

się w 2010 roku, jednak do jej uruchomienia doszło w grudniu 2013 r.⁴⁵ Stacja ma formę spółki Limited Company (LTD)⁴⁶. Siedziba rozgłośni mieści się na 211 Balham High Road London, London SW17 7BQ. Jak podaje redakcja, mottem jej działalności jest „Służba Bogu, małżeństwu i rodzinie”. Działa 24 godziny na dobę. Dzięki stałym łączom stacji można słuchać w dowolnym miejscu, a emitowane treści muszą być zgodne z misją radia i wartościami katolickimi. Radio podaje wiadomości, informacje oraz wydarzenia i relacje z Wielkiej Brytanii, a także wspiera działalność kulturalną na Wyspach Brytyjskich przez organizację i promocję wydarzeń, konferencji i koncertów. Kreuje pozytywny wizerunek Polaków mieszkających w Zjednoczonym Królestwie i popiera przedsiębiorczość opartą na etyce i wartościach moralnych. Rozgłośnia nie przyjmuje reklam i nie podejmuje się promocji usług firm, których działalność jest niezgodna z nauczaniem Kościoła katolickiego.

Partnerami rozgłośni są Weselnik.co.uk, Polska Akademia Przyszłości⁴⁷ oraz Paweł Opitek ID.Print.Web. Zespół tworzą Paweł Konopski, Tomasz Kania i Bogdan Kurzeja, który jest pełnomocnikiem stowarzyszenia „Republikańskie” i prowadzi autorskie *Audycje Klubu Republikańskiego Londyn*⁴⁸. Kurzeja jest z zamiłowania muzykiem, żeglarzem i etnografem, interesuje się tematami społeczno-politycznymi. Z kolei Tomasz Kania od września 2013 r. jest członkiem Rady Programowej Radia KRL, a od 2015 – zastępcą dyrektora rozgłośni. Prowadzi autorskie audycje muzyczne oraz rozmowy

⁴³ Tamże.

⁴⁴ Tamże.

⁴⁵ www.krlradio.com/krl [dostęp: 17.03.2016].

⁴⁶ www.krlradio.com/krl/misja [dostęp: 18.03.2016]; Limited Company (LTD) jest odpowiednikiem polskiej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

⁴⁷ Organizator szkoleń i warsztatów mających na celu przybliżyć Polakom możliwości inwestowania w Wielkiej Brytanii. Za: www.krlradio.com/krl/partnerzy [dostęp: 18.03.2016].

⁴⁸ www.krlradio.com/krl/zespól-krl/387-bogdan-kurzeja [dostęp: 18.03.2016].

z gośćmi⁴⁹. Cyklicznie włącza się w organizowanie wielu imprez kulturalnych na terenie Anglii. Zawodowo prowadzi imprezy i wesela jako wodzirej/DJ. Wspólnie z Pawłem Konopskim stworzył portal o tematyce ślubno-weselnej *Weselnik UK* i projekt „Coś dla Małżeństwa: misja:52”. Paweł Konopski jest jednym z twórców tej rozgłośni, a od 2015 r. kieruje KRL Radio. Organizuje, prowadzi audycje i konferencje z zakresu religii, polityki oraz życia Polonii w UK⁵⁰. Pomaga w promowaniu różnych usług, firm, eventów⁵¹. Z zawodu jest grafikiem komputerowym, fotografem, kamerzystą.

KRL Radio jest obecne na portalu społecznościowym Facebook. Jego strona internetowa www.krlradio.com ma przyjazny i prosty w obsłudze interfejs. Odnajdziemy w nim sekcje dostępne przez nagłówki menu takie jak: Home (Strona główna), Artykuły (Felietony, Wiadomości, Porady UK, Ślub UK), Multimedia (Wideo, Galeria, Audycje), Program (Ramówka), Co, gdzie i kiedy (Koncerty, Kongresy, Drogi Krzyżowe, Pielgrzymki, Oratoria Wielkopostne), KRL (Zespół, Misja, Grupa dyskusyjna, Partnerzy), Kontakt.

Ramówka programowa nadawana od 6.00 rano przez całą dobę obejmuje następujące audycje: *God Morning*, *God Afternoon*, *KRL Music*, *Przeboje znane i lubiane*, *Koronka + Dzienniczek*, *Salon Dziennikarski*, *Porady dla Polonii w UK*, *Bigos Polityczny*, *Coś dla Małżonków*, *Nocne granie z KRL*⁵².

Radio Star

Od 1 sierpnia 2013 r.⁵³ codziennie od 6.30 przez całą dobę na terenie Wielkiej Brytanii można

także słuchać internetowego Radia Star (radiostar.net). Zgodnie z hasłem przewodnim „Twoje Radio. Twoje Przeboje” oferuje dobrą muzykę, wiadomości, rozmaite konkursy, rozrywkę na najwyższym poziomie⁵⁴. Redakcję tworzą doświadczeni dziennikarze i prezenterzy, którzy pracowali w ogólnopolskich stacjach radiowych (Radio Złote Przeboje, Eska, Polskie Radio RDC), dla portali informacyjnych (nasze-miasto.pl, allinpoznan.pl) i czasopism („Polska The Times”). Należą do nich Michał Dobosz, Bogdan Fabiański, Marcin Marchelski (dyrektor programowy), Małgorzata Prochal, Paweł Wiszniewski. Działem IT zajmuje się Łukasz Percec, a za dział marketingu odpowiada Agnieszka Gonczar.

Słuchacze mają do wyboru następujące podkasty: *Polska Lista RP – 30 największych Przebojów w Radiu Star*, *Star Fun – Twój imprezowy rozkład jazdy*, *Polish Love Story – Tak to Leciało*, *Poranny Program Powstań Prawą Nogą* – prowadzony przez Michała Dobosza. Są tu zamieszczane bieżące wiadomości, dobry humor, „energetyczne wielkie przeboje”, *Polskie Przeboje Wszechczasów* Bogdana Fabiańskiego, *Radio Star w Akcji* – gdzie gospodynią jest Małgorzata Prochal, *Lista Przebojów – Gwiazdka 20-tka* – codziennie o godz. 17.00 prowadzony przez Marcina Marchelskiego, *Program Niepoważny* – w którym Marcin Marchelski gości ciekawe postacie, *Kosmiczny Numer* – autorstwa Johny’ego Polisha, *Gwiazdny Weekend* – do którego zapraszają DJ’e Radia Star, *Twoja Impreza zawsze w Rytmie*.

Redakcja wraz z portalem Alute inicjuje różne akcje społeczne, pozyskując sponsorów

⁴⁹ www.krlradio.com/krl/zespol-krl/37-tomek-kania [dostęp: 17.03.2016].

⁵⁰ www.krlradio.com [dostęp: 18.03.2016].

⁵¹ www.krlradio.com/krl/zespol-krl/36-pawel-konopski [dostęp: 17.03.2016].

⁵² www.krlradio.com [dostęp: 17.03.2016].

⁵³ Data podana przez redaktora kryjącego się pod pseudonimem DsJ w e-mailu do autorki z dn. 26.05.2016.

⁵⁴ radiostar.net/o-nas/ [dostęp: 24.05.2016].

w postaci prywatnych polskich firm funkcjonujących w Zjednoczonym Królestwie. Przykładem takich działań jest kampania „Matko Polko zadbaj o swój skarb” zachęcająca kobiety mieszkające na emigracji do skorzystania z bezpłatnych badań cytologicznych w wybranej przychodni lekarskiej na terenie Londynu – Top Medical Clinic⁵⁵. Marcin Marchelski zaprosił do studia radiowego cenionego przez pacjentki Pawła Knappa, ginekologa onkologa z tej kliniki, by zachęcił nasze rodaczki do skorzystania z oferty i żeby uświadomił wszystkim, jak wielkie znaczenie ma wczesne wykrycie raka szyjki macicy, ponieważ daje prawie stuprocentową szansę na wyleczenie⁵⁶. Sponsorem akcji były piekarnia Polish Village Bread i Top Medical Clinic. Zainteresowane kobiety mogły się zarejestrować na wizytę, podając jako hasło nazwę firmy.

Redakcja, wstrząśnięta tragiczną śmiercią 16-letniej Dagmary Przybysz, uczennicy Pool Academy w Redruth w Kornwalii, włączyła się w akcję zbierania funduszy na pokrycie kosztów pochówku⁵⁷. Przy tej okazji poruszono problem rasizmu obecny w brytyjskim szkolnictwie powszechnym i często skrywany przez władze oświatowe.

Radio Star obejmuje patronatem medialnym wybrane wydarzenia sportowe, takie jak np. Puchar Polonii w Londynie, który odbył się 21 maja 2016 r. na Browells Lane⁵⁸. Są one udokumentowane wieloma zdjęciami umieszczanymi

na stronie rozgłośni. Uczestniczy także w rejestracji innych wydarzeń, często poza Londynem, jak choćby w International Children’s Day w miejscowości St. Ives w Warners Park⁵⁹. Tradycyjnie jest obecne na balach sylwestrowych⁶⁰, zabawach andrzejkowych⁶¹, promuje polską kulturę – np. największy polski festiwal filmowy poza granicami kraju Play Poland Film Festival⁶². Zachęca słuchaczy do uczestniczenia w kilkudziesięciu pokazach filmowych w siedmiu miastach na terenie Wielkiej Brytanii, spotkaniach z reżyserami, aktorami, w warsztatach, wystawach i koncertach. Odnotowuje także różne święta, np. Dzień Matki⁶³. Interfejs strony jest przejrzysty i prosty w obsłudze. Odsyła do podstron: Programy, Ramówka, Nowości, Koncerty, O nas, Kontakt.

Rozgłoszenie podejmujące tematykę lokalną

Radio Bedford (www.radiobedford.com) jest to Polskie Radio Internetowe, społecznościo-we FM, emitowane dla społeczności lokalnej od 2009 r. Audycje są tworzone przez Tunein Team, do którego należą „kreatywni ludzie z pomysłami, pozytywnie nastawieni i bezinteresowni”⁶⁴. Stacja próbuje integrować polską społeczność w Bedford także przez Facebook, Twitter, Google+, LinkedIn. Andrzej Gąsienica, dyrektor Polskiego Domu w Bedford (20 Ashburnham Road, MK40 1 DS. Bedford), udostępnił pomieszczenie na pierwszym pię-

⁵⁵ <https://www.facebook.com/topmedicalclinic/posts/950781415035717> [dostęp: 24.05.2016].

⁵⁶ <http://radiostar.net/rak-szyjki-macicy-wczesnie-wykryty-jest-w-100-wyleczalny-ginekolog-pawel-knapp-dla-radio-star/> [dostęp: 24.05.2016].

⁵⁷ <http://radiostar.net/zbiorka-pieniedzy-na-pogrzeb-polki-z-pool-academy/> [dostęp: 25.05.2016].

⁵⁸ <http://radiostar.net/pod-patronatem-radio-star-zapraszamy-na-magic-obs-cup-2016/> [dostęp: 25.05.2016]; <http://radiostar.net/puchar-polonii/> [dostęp: 25.05.2016].

⁵⁹ <http://radiostar.net/miedzynarodowy-dzien-dziecka-w-st-ives/> [dostęp: 25.05.2016].

⁶⁰ <http://radiostar.net/polski-bal-sylwestrowy-z-radiem-star/> [dostęp: 25.05.2016].

⁶¹ <http://radiostar.net/zapraszamy-na-andrzejki-z-radiem-star/> [dostęp: 25.05.2016].

⁶² <http://radiostar.net/play-poland-film-festival-kalendarz-festiwalowych-wydarzen/> [dostęp: 25.05.2016].

⁶³ <http://radiostar.net/a-o-czym-marzy-twoja-mama/> [dostęp: 24.05.2016].

⁶⁴ tunein.com/radio/RADIO-BEDFORD-S253903/ [dostęp: 04.04.2016].

trze, gdzie społecznymi siłami urządzono studio, a sprzęt elektroniczny dostarczyła lokalna firma QP Electronic. Zespół tworzy 40 wolontariuszy, hobbystów i entuzjastów, a są wśród nich Mateusz Augustyniak, Jakub Mikołajczyk, Artur Gadowski.

Mateusz Augustyniak prowadzi na falach Radia Bedford program radiowy pt. *Polski Wzrok*. Dzięki temu zrodził się pomysł portalu muzyczno-kulturalnego Polski Wzrok (www.polskiwzrok.co.uk)⁶⁵. Wspólnie z Jakubem Mikołajczykiem prezentuje najważniejsze polskie wydarzenia kulturalne na Wyspach. Tworzony przez nich serwis gromadzi wokół siebie coraz więcej pasjonatów, twórców z wielu dziedzin i jest wspierany przez systematycznie rosnące grono sympatyków. Celem portalu jest promocja młodych zespołów i wszelkich eventów kulturalnych. Wolontariusze współpracują ze Sławomirem Orwatem, od 2011 r. stałym współpracownikiem „Nowego Czasu”, który prowadzi blog *Muzyczna Podróż*.

Pisarz i muzyk Marcin Czarny z Leszkiem Pankowskim i Marcinem Kusikiem prowadzi w każdy wtorek o godz. 19.00 satyryczną audycję *Burza Mózgów*, prezentując słuchaczom swój alternatywny gust muzyczny⁶⁶. Redakcja deklaruje, że ma być to nie tylko radio muzyczne, ale znane polskim użytkownikom z „wiadomości, ciekawostek, felietonów i konkursów”⁶⁷. Redakcja aktywnie działa w Polskich Szkołach Sobotnich w Bedford oraz współpracuje z organizacją Forest Green, która pomaga osobom uzależnionym od alkoholu i narkotyków. Strona główna ma hiperłącza w języku angielskim i polskim do następujących podstron: O nas,

Kariera, Prasa, Blog, Reklamodawcy, Nadawcy, Twórcy, Warunki świadczenia usług, Lokalne, Muzyka, Sport, Aktualności, Rozmowa, Wg Lokalizacji. Oferta jest bardzo zróżnicowana i skierowana do różnych grup odbiorców, zarówno wiekowych, jak i zawodowych.

By poszerzyć zasięg oddziaływania, 12 października 2014 r. nawiązano oficjalną współpracę z bezpłatnym „Magazynem Lokalnym” z Luton⁶⁸, a w 2016 r. – z „Tygodnikiem Bedfordshire”. Natomiast 19 marca 2016 r. redakcja poinformowała, że Radio Bedford jest „w trakcie remontu i totalnej przebudowy”⁶⁹.

W Szkocji i Północnej Anglii funkcjonuje także społeczne lokalne polskojęzyczne radio Szkocja.fm uruchomione 24 grudnia 2010 r. Programy są nadawane na falach 98,4 FM w Studio Puls w Glasgow, Paisley, Barrhead i okolicach. Można je odbierać pod adresem www.szkocja.fm. Założyli je Adam Sebesta, Tomasz Dziedzic i Michał Fik, znani słuchaczom z wcześniejszych godzinnych audycji edytowanych w niedzielne poranki od czerwca 2007 r. w Radiu Sunny Govan 103,5 FM⁷⁰, przy czym Dziedzic prowadzi te audycje do dnia dzisiejszego.

Na program ramowy radia Szkocja.fm składa się tylko polska muzyka, kalendarium najważniejszych wydarzeń kulturalnych w Glasgow i pozostałych miastach Szkocji, wywiady z ciekawymi ludźmi, komentarze do wydarzeń mijającego tygodnia. Nadawane są cykliczne audycje „Kraina Deszczowców”, wypełnione polskim bluesem. „Tradycją stały się »rozgrzewki« przed Rawa Blues Festival”⁷¹ w Katowicach, największym festiwałem bluesowym w Europie.

⁶⁵ http://slawek-orwat.blogspot.com/2015_03_01_archive.html [dostęp: 04.04.2016].

⁶⁶ http://slawek-orwat.blogspot.com/2015_03_01_archive.html [dostęp: 04.04.2016].

⁶⁷ <http://bedfordpl.com/kunena-2012-12-19/po-pracy/1194-polskie-radio-bedford> [dostęp: 04.04.2016].

⁶⁸ https://issuu.com/magazynlokalny/docs/magazyn_lokalny_36 [dostęp: 04.04.2016].

⁶⁹ <http://www.radiobedford.com/> [dostęp: 19.03.2016].

⁷⁰ <http://www.szkocja.fm/> for exact url [dostęp: 25.05.2016].

⁷¹ http://www.szkocja.fm/?page_id=6 [dostęp: 24.05.2016].

Muzyczną audycję „Lista Hop Na Top” nadawaną w każdy poniedziałek od godz. 19.00 do 20.00 prowadzi Maciej Tomczyk. Po godz. 20.00 audycja jest powtarzana w nocnych pasmach rozgłośni. Jej strona internetowa jest skromna, odsyła do następujących hiperłączy: Start, Kraina, Lista Hop Na Top, Galeria, Kontakt. Partnerami radia są Wyspa.FM i Glasgow 24.pl.

Regionalną polską internetową społeczną rozgłośnią deklarującą misję radia towarzyszącego naszej społeczności na terenie Wielkiej Brytanii jest Polskie Radio Northampton PRN, nadające od 3 maja 2014 r. z Northampton (www.radioprn.co.uk). Przyświeca mu hasło „Tylko wielkie przeboje – gramy dla was 24/7”. Emituje swój sygnał, wykorzystując system MPEG4 – Advanced Audio Coding (AAC), poszerzony dodatkowo o Spectral Band Replication (SBR). Wykorzystuje także Automatic Gain Control (AGC) oraz Digital Signal Processor (DSP). Razem tworzą cyfrowy system AAC+. Nadaje także w analogowym formacie MP3. Aby można go było słuchać na smartfonach z systemem Windows Phone, należy pobrać aplikację Radyo lub na tabletach z systemem Android w wersji 4.2 i 4.1 i bezpłatnie pobrać ze strony Google Play program XiiLive. Możliwe jest słuchanie audycji w systemie Iphone, na komputerach stacjonarnych, laptopach, notebookach oraz przez odbiorniki radiowe, które posiadają wewnętrzną kartę Wi-Fi. Nadaje legalnie na licencji PPL AGM 2014. Siedziba redakcji mieści się przy 1 Horsemoor Square, NN35AE Northampton.

Redakcja współpracuje z serwisami informacyjnymi w Polsce. Najświeższych wiadomości z kraju i ze świata dostarczają wydawcy newsroomu Pierwszego Radia Informacyjnego TOK FM oraz Agencji Informacyjnej Newseria⁷². Interfejs jest czytelny. Na stronie głównej rozgłośni mamy fotorelacje z imprez i koncertów,

prognozę pogody w Northampton, interaktywne Pozdrowienia, Radiowe gadu-gadu, Nasz Czat on-line. Jest także apel do słuchaczy o wsparcie finansowe na rzecz rozwoju radia w wysokości 1 funta szterlinga. Podana jest lista współpracujących z rozgłośnią polskich firm z terenów Szkocji: księgowych, informatycznych, biur podróży, portali internetowych.

W ramówce znajdziemy audycje prowadzone na żywo: *Poranny Blok Programowy Polskiego Radia Northampton PRN*, która trwa w godzinach od 10.00 do 14.00, *In Trans* (20.00–22.00), *Housemisję* – dla sympatyków muzyki klubowej (22.00–24.00), *Sobotni Party Mix* (20.15–3.00). Niedzielne nadawanie zostało zawieszono. Wcześniej ramówka obejmowała *Retransmisję Mszy Świętej z Polskiego Kościoła pw. Św. Stanisława i Wawrzyńca, Południk 54 Krzysztofa Luczaka, After Hours* Arkadiusza Hamara, *Top 20 Wasza lista przebojów*. W sumie ramówka obejmuje 21 godzin programów na żywo oraz zmiennie 30–35 godzin programów tematycznych odtwarzanych z playbacku.

Przegląd polskich radiostacji w Wielkiej Brytanii epoki poakcesyjnej do 2016 r., kiedy obywatele Zjednoczonego Królestwa w referendum 23 czerwca wyrazili chęć opuszczenia szeregów Unii Europejskiej, pozwala zgodzić się z Wojciechem Kołodziejczykiem i Pawłem Stępką, że radio internetowe mające potencjalny globalny zasięg oferuje możliwość słuchania w sieci (bez konieczności zapisywania na nośnikach plików dźwiękowych) radia na żywo, a także nieograniczoną interaktywność ze słuchaczami, co z kolei wytwarza „poczucie wspólnoty pomiędzy rozpowszechniającymi treść a jej odbiorcami”⁷³. Ta cecha oraz niskie koszty nadawania zdecydowanie dają przewagę nad rozgłośniami tradycyjnymi, które na

⁷² <http://www.radioprn.co.uk/> [dostęp: 24.05.2016].

⁷³ W. Kołodziejczyk, P. Stępka, *Radio internetowe – szanse i wyzwania*, „Studia Medioznawcze” 2006, nr 2, s. 127.

nadawanie w eterze dodatkowo muszą otrzymać koncesję. Można przyjąć, że polskie stacje radiowe działające na Wyspach Brytyjskich potencjalnie mogą przyczyniać się do budowania kapitału pomostowego, zacieśniania kontaktów międzykulturowych i międzygrupowych oraz ponadgranicznych, a także do rozwoju wielokulturowych przekazów społecznych. Coraz śmieiej nawiązują dialog, współpracują na rzecz integracji wielokulturowej i międzykulturowej.

Należy mieć nadzieję, że tych tendencji nie zmieniają ksenofobiczne nastroje Brytyjczyków okazywane polskim emigrantom. Ich przykładem jest rasistowskie graffiti namalowane na ścianie budynku POSK w Londynie nawołujące naszych rodaków do opuszczenia Wysp, rozdawanie ulotek z mową nienawiści skierowaną do Polaków mieszkających w Cambridgeshire w środkowo-wschodniej Anglii⁷⁴ czy morderstwa dokonane na Polakach w Devon, Bolton, Harlow w 2016 r.

Wstępna analiza dokonana na podstawie przeprowadzonych rozmów sondażowych pozwala wysnuć wniosek, że trudno uznać polskie stacje radiowe nadające w Wielkiej Brytanii za

opiniotwórcze, bowiem zasadniczo skupiają się na programach muzycznych. Pełnią więc głównie funkcję rozrywkową, a mniej informacyjną, pomimo promocyjnych i prospołecznych działań redakcji. Zdecydowanie ogranicza je także zasięg językowy – poza nielicznymi funkcjonują bowiem w obrębie języka polskiego. A obecny antyimigrancki klimat artykułów brytyjskiej prasy oraz nieprzychylnie nastawienie Brytyjczyków nie wróżą naszym rodakom mieszkającym w Zjednoczonym Królestwie poprawy sytuacji na tym niszowym rynku mediów etnicznych. Okazało się również, że w sondażowej grupie Polaków tylko nieliczni słuchają polonijnych polskojęzycznych stacji radiowych (9% różnych, bez przewagi jakiegokolwiek z opisanych w artykule). Nasi rodacy wykazali zainteresowanie krajową Trójką (71%), Radiem Zet (14%), a pozostali (6%) innymi rozgłościami (RMF FM, Eska, WAWA). Polskie stacje radiowe w Wielkiej Brytanii są swoistymi salonami kulturalnymi tworzących je zespołów, grupą wsparcia. Dają emigrantom poczucie wspólnoty na obczyźnie – i jest to zjawisko warte podjęcia gruntownych badań.

⁷⁴Zob. np. T. Bielecki, *Pułapka Brexitu*, „Gazeta Wyborcza” z dn. 27 czerwca 2016, s. 1; M. Czarnecki, *Chaos po referendum*, tamże, s. 12; MC, *Kto nie chce Polaków*, tamże; T. Bielecki, *Czy będzie praca dla Polaków w UE po Brexicie?*, „Gazeta Wyborcza” z dn. 29 czerwca 2016, s. 12–13; *Królestwo w panice*, tamże, s. 13.